

idealkent ©

ISSN: 1307-9905 E-ISSN: 2602-2133

DOI: 10.31198/idealkent.1445590

Araştırma Makalesi / Research Article

Sayı Issue 43, Cilt Volume 16, Yıl Year 2024-1, 544-568

Türkiye’de Kırsal Alanların Marjinalleştirilmesi

Gaye Taşkan¹

ORCID: 0000-0003-4615-5924

Sevgi Görmüş²

ORCID: 0000-0002-4892-622X

Öz

Türkiye’de küreselleşme hareketleri ve neoliberal politikaların etkisi ile kentlerin politik, ekonomik ve kültürel anlamda merkezileşmesi, kentsel ve kırsal alan arasında güç dengesizliğini ve eşitsizliği beslemektedir. Dolayısıyla Türkiye’de kırsal alan çalışmalarında daha çok eşitsizliklerin giderilmesi ya da hafifletilmesine yönelik çaba harcanmaktadır. Bu çalışmanın odağında eşitsizliklere çözüm üretmek değil, kent karşısında kırsalın eşitsiz konuma indirilmesinin yani marjinal olarak algılanmasının altında yatan nedenleri anlama çabası yatmaktadır. Kırsal alanın algılanma biçiminin, alanın planlanmasında etkili olduğu yargısı ile yapılan bu çalışmada, kent ve kır arasında merkez-çevre teorisi kapsamında üretilen kırsal alana yönelik dışsal marjinallik algısı Malatya İli örneğinde planlama uzmanlarının görüşlerine dayanarak değerlendirilmektedir. İlin planlamasından sorumlu uzmanlarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen temalar kırsal ve kentsel alanın birlikte planlanamamasının zorluklarını ortaya koyarken, planlamada düzeyler ve ölçekler arası bilgi akışının uzmanların marjinallik algısını beslediği tespit edilmiştir. Özellikle politik boyutta hâkim olan kentsel değerlerin aşkınlaştırılmasına yönelik söylemler dışsal marjinallik kapsamının genişlemesine ve kırsal alanda eşitsizliğin artmasına neden olmaktadır. Eşitsizliğin artması ile birlikte kırsal alanın kendine özgü üretim biçimleri ile karakterize olmayan bir biçimde yeniden üretim sürecine dâhil olarak, alana yönelik tanımsızlık aşılabilir bir aşamaya varmaktadır. Kırsal alana yönelik marjinallik tiplerinin ve faktörlerinin belirlenmesi kent-kır etkileşiminin bütünsel planlaması ve planlamada önceliklerin tespitinde önemli bir araç olarak kullanılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal planlama, merkez-çevre teorisi, marjinallik, Malatya, Türkiye

¹Ar. Gör. İnönü Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, E-posta: gaye.taskan@inonu.edu.tr

²Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, E-posta: sevgi.gormus@inonu.edu.tr

idealkent ©

ISSN: 1307-9905 E-ISSN: 2602-2133

DOI: 10.31198/idealkent.1445590

Araştırma Makalesi / Research Article

Sayı Issue 43, Cilt Volume 16, Yıl Year 2024-1, 544-568

Marginalization of Rural Areas in Turkey

Gaye Taşkan³

ORCID: 0000-0003-4615-5924

Sevgi Görmüş⁴

ORCID: 0000-0002-4892-622X

Abstract

In Turkey, the centralization of cities due to globalization and neoliberal policies has led to inequality between urban and rural areas. Therefore, in rural studies in Turkey, efforts are mostly made to eliminate or mitigate inequalities. This study aims to understand the reasons for the unequal position of the countryside compared to the city, rather than finding solutions to the inequalities. The perception of rural areas as marginal is evaluated based on interviews with planning experts in Malatya Province. The themes identified from the semi-structured interviews with the experts responsible for planning in the province revealed the challenges of not being able to integrate rural and urban areas in the planning process. Additionally, it was found that the flow of information between different levels and scales in planning contributed to the perception of marginalization among the experts. The study reveals that not planning rural and urban areas together creates difficulties, and the flow of information in planning contributes to the perception of marginality. Political discourses emphasizing urban values contribute to the expansion of marginality and increased inequality in rural areas. Understanding the types and factors of marginality in rural areas is crucial for holistic urban-rural planning and setting planning priorities.

Keywords: Rural planning, centre-periphery theory, marginality, Malatya, Turkey

³Research Assistant, Inonu University, Department of Landscape Architecture, E-mail: gaye.taskan@inonu.edu.tr

⁴Prof. Dr., Inonu University, Department of Landscape Architecture, E-mail: sevgi.gormus@inonu.edu.tr

Giriş

Dünyada değişimin hızı ile birlikte planlama pratiği yeryüzünü sınıflandırmakta ve sınıflandırılmış yeryüzü parçaları üzerinden pratiğin yanı sıra algı da yeniden üretilmektedir. Özellikle kent ve kırsal kavramları coğrafya, peyzaj, bölge, yer ve alan kavramları ile birleşerek planlama pratiklerinin ve ölçeğinin kapsamını açığa vururken aynı zamanda bir algı üretimine de maruz bırakılmaktadır.

Kent ve kırsal sınıflaması dünyada en sık kullanılan sınıflamalardan biridir. Bu iki kavram üzerinden yapılan sınıflama zamanla birlikte ikilikler, çatışmalar ve uyumlaşma gibi ilişkilerin çeşitlenmesine neden olmuştur. İki kavram üzerinden derinleşen ikilikler ve çatışmalar bu alanlarla teması olan ya da olmayan insanların (kullanıcı, planıcı, uzman gibi) alanla ilişki biçimlerini etkilerken, bu alanlara yönelik algının yeniden üretimine neden olmaktadır. Algı üretimi yeni paradigmlar, perspektifler ve ilkeler yaratma potansiyeli nedeniyle üzerinde çokça düşünülmesi gereken bir kavram haline gelmektedir.

Türkiye’de kırsal alanlar ile ilgili akademik çalışmalar incelendiğinde, bu alanların kentlere hizmet eden alternatif bir alan olarak vurgulanmasının temelinde kırsal alanların marjinal olarak algılanmasının etkili olduğu görülmektedir. Kırsal alanların marjinal olarak algılanması ve tanımlanması ülkemizde hala geçerliğini korurken, dünyada da pek çok coğrafyada böyle bir algı süreci farklı zaman aralıklarında görülmektedir. Sanayi devriminden sonra kentleşme ve kentleşme sürecinin hızlanması ile birlikte, dünya genelinde kentsel ve kırsal alan ayrımları belirginleşmiştir. Kentler barınma ve iş olanağının yanı sıra yüksek cazibeye sahip bireyleri ve faaliyetleri kendine özgü bir düzen çerçevesinde şekillendirerek siyasi, kültürel ve ekonomik hayatın belirleyicisi ve denetleyicisi olan merkezlere (Wirth, 2000, s.101) dönüşmüşlerdir. Merkezileşen kentler organize işleyiş ve ilişkiler yoluyla çevrelerindeki kırsal alanları/bölgeleri etkisi altına almaya başlamıştır (Flanagan, 2010, s.59). Daha açık ifade etmek gerekirse, kentsel alanlar ve kırsal alanlar arasında güç dengesizliği belirginleşmiştir. Merkezileşmenin kentsel alan yönelmesi ile birlikte kent ve kırsal arasında oluşan politik, ekonomik ve sosyal güç dengesizliği ve ikilikler olağanlaşmıştır. Kent-kırsal ikiliğindeki olağanlaşma kentsel ve kırsal alanlar arasında gerilimin artmasına ve ardından Leimgruber ve Chang’ın (2019) ifade ettiği gibi kırsal alanın marjinalleşmesine yol açmaktadır.

Marjinallik bireylerin ve sosyal grupların toplumda daha düşük ve eşit olmayan konumlara indirilme biçimlerini tanımlarken (Trudeau ve McMorran, 2011, s.138), marjinal alan karşılıklı olarak koşullanmış iki alan arasında ekonomik, politik, sosyal, kültürel ve çevresel faktörlerin eşitsiz işleyişinden kaynaklanan çarpık işlevlerin ve mekânsal ilişkilerin bir sonucu olarak kabul edilmektedir (Ira, 2019, s.17). Çarpık ilişkilerin sonucunda kent hegomonik bir yapıya dönüşmekte ve (Seale ve Mallinson, 2018, s.14) kentsel normlar yüceltilmektedir. Kentsel normların kırsal alanlarda da olması gerektiği yönündeki kanaatler (Pfirsch, 2014, s.114; Fulkerson ve Thomas, 2014, s.285; Thomas ve Fulkerson, 2019, s.21) hem kırsal alanların hem de sakinlerinin görünürlüğünün azalmasında önemli role sahiptir (Seale ve Mallinson, 2018, s.15). Akademik literatürde kır-kent arasındaki bu eşitsizlik hali, iki ayrı kutup arasında eşitsizliği, güç dengesizliğini ve tahakküm durumlarını değerlendirme olanağı sağlayan Merkez Çevre Teorisi kapsamında ele alınmaktadır. Kapitalist sistemin dünyada oluşturduğu düzenin siyasal, ekonomik ve kültürel açılardan homojen olmadığını ve belirli sosyal sınıflar arasında sermaye-zaman ilişkisi dâhilinde farklılıkların kaçınılmaz bir şekilde oluşacağını ve sermaye birikiminin belirli bölgelerde yoğunlaşmasıyla sistemde eşitsizliklerin oluşacağına dayanan Merkez Çevre Teorisi (Wallerstein, 1974, s.347; 1984, s.159), ekonomi kökenli bir teori olmasına karşın sosyoloji ve planlama disiplinlerinde de oldukça yoğun kullanılmaktadır.

Planlama ve mekânsal araştırma disiplinlerinde, kentin merkeze alınmasıyla kentle ilişkili ve kent dışında kalan peyzajın sınır bölgeleri, banliyö, kenar, saçak, uzak–derin kırsal bölgeler gibi kavramlarla sınıflandırılmasının yanı sıra (Antrop, 2004, s.85; Kühn, 2015, s.369); Avrupa Mekânsal Planlama İzleme Ağı gibi kurumların kırsal alanları kentsel alanların işletme, tüketim ve doğal kaynaklarını sağlayan yerler (Waite, Kaya ve Turk, 2023, s.117) olarak tanımlaması planlama alanında kentin “merkez” kırsalın “çevre” olarak konumlandığının göstergesidir. Kırsalın “çevre” kavramı üzerinden planlamaya dâhil olması bu alanların kentin uzantısı olarak görülmesine neden olmuştur.

Günümüzde Henry Lefebvre’nin (2015) kentsel devrim olarak tanımladığı kentleşme sürecini tamamlayan İngiltere, Fransa, Almanya, Hollanda, İsviçre, Amerika Birleşik Devletler ve Kanada gibi gelişmiş ülkelerde sosyal ve teknolojik modernleşme kırsalın ve kırsal yaşamın hemen hemen tüm alanlarına sirayet etmiş, ancak yerleşme ve sürdürülebilir kalkınma söylemlerinin etkisiyle marjinal olarak görülen kırsal alanlarda yapılanma süreçleri yeniden başlatılmıştır (Ira, 2019, s.17; Bayırbağ, 2022, s.86). Bu yeniden

yapılanma süreci kırsalın kentin işlevsel uzantısından ziyade yaşam alanı olarak görülmesinin önünü açmıştır (Bayırbağ, 2022, s.86). Henüz tam anlamıyla tamamlanmamış olan bu süreçlerin etkileri tartışılır olsa da kırsala yönelik marjinal algının aşılması için çabaları içermektedir (Woods, 2005, s.5). Gelişmekte olan ülkelerde ise kentleşme süreçleri henüz tamamlanmadığından, neoliberal politikaların geliştirdiği kentleşme dinamiklerinin kırsal alan üzerinde oluşturduğu baskı hala devam etmektedir (Bayırbağ, 2022, s.86). Kırdan çok kente, sorunlu alanlardan çok başarı hikâyelerine yönelen bu süreçte kırsal alanın çözümsüz alanlar olarak görülmesinin önüne geçilememiştir. Türkiye’de kırsalın “çözülmesi” ya da “tasviyesi” olarak tanımlanan bu durum, erken cumhuriyet döneminden itibaren neoliberal politikalar çerçevesinde sanayileşmeye ve kentsel gelişime öncelik verilmesi ile başlamış ve giderek derinleşmiştir (Özuğurlu, 2011, s.116; Arslan ve Şengül, 2021, s. 1242). İlerleyen dönemlerde kırsal alanın karşılaştığı zorlukların çözülmesine yönelik toprak reformu ve kırsal kalkınma projeleri gibi girişimler hayata geçirilmeye çalışılsa da bu girişimlerin etkinliği, çoğunlukla uygulamadaki aksaklıklar nedeniyle sınırlı kalmıştır (Taşkan ve Görmüş, 2021, s.167). 1980’li yıllarda dengesiz kalkınma sürecinin etkisiyle, kentsel göç hızlanarak, kırsal alanların sosyal ve ekonomik açıdan daha az değerli olduğu algısını güçlendirmiştir. Dünyada hâkim kırsal kalkınma ve planlama anlayışının yerleşme çağrılarının aksine 2012 tarihli 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası’nun yürürlüğe girmesiyle birlikte özellikle büyükşehirlerde yer alan kırsal alanların kentsel bakış açısıyla yönetilmeye başlanması, durumu daha da aşılmaz hale getirerek kuvvetlendirmiştir (Taşkan ve Görmüş, 2022, s.162).

Bu çalışma ülkemizde kırsal alana yönelik zihinsel ve pratik asimetric algının marjinalleştirme kavramı üzerinden çalışılmasını bu alanlara yönelik planlama pratiklerinin iyileştirilmesine katkı yapabileceği öngörüyle kurgulanmıştır. Bu kapsamda, kırsal niteliği yüksek bir il olan Malatya’da kır-kent arasındaki merkez-çevre konumlandırmasının, planlama uzmanlarının algısındaki karşılığı marjinallik algısının oluşumundaki faktörler üzerinden nasıl işlerlik kazandığı sorgulanmaktadır.

Marjinallik algısı, belirlediği boyutlar ve üretenler kapsamında içsel (öznel gerçeklik algısı) ve dışsal (nesnel gerçeklik) olarak iki tipe görülebilmektedir. İçsel marjinallik, insanların kendi değerleri, kültürel geçmişleri ve çevrelerinden aldıkları bilgilerle şekillenmektedir. Bu çalışma kapsamında değerlendirilen marjinallik algısı ise marjinallikten etkilenmeyen grupların geliştirdiği dışsal nesnel bir gerçeklik olarak kabul edilen marjinalliğin belirli yönleriyle ilişkilidir. Bu algı bir alanın marjinal olup olmadığının tanımlanmasında önemlidir

(Schmidt 1998, s.45). Nesnel gerçeklik üzerinden geliştirilen marjinallik coğrafi marjinallik (coğrafi izolasyon, hizmetlere ve kaynaklara sınırlı erişim), politik marjinallik (yetersiz temsil, politik dışlanma), ekonomik marjinallik (ekonomik üretim ve değişim devrelerine entegre olmama, gelir seviyesi düşüklüğü, kısıtlı veya az istihdam vb.), sosyo-kültürel marjinallik (kültürel farklılıklar, etnik köken, dil, sosyal damgalanma ve dışlanma gibi.) (Schmidt, 1998, s.47; Pelc, 2017, s.26) olmak üzere dört tipte sınıflandırılmaktadır. Kırsal alana yönelik marjinallik tiplerinin ve bu tiplere etki eden faktörlerinin belirlenmesinin kırsal alanlardaki çözümsüzlük sürecinin aşılmasına ve yeniden yapılanma sürecinin başlarında olan kırsal alanların kır-kent etkileşimi dâhilinde bütünsel planlamasında önceliklerin belirlenmesine katkı sağlayacak bir başlangıç noktası sunmayı hedeflemektedir.

Materyal

Bu çalışmanın ana materyalini oluşturan Malatya ili, Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Fırat Bölümü’nde yer almaktadır. Malatya, UNESCO dünya mirası Arslantepe’ye ait bulgulardan da anlaşılacağı üzere milattan önceki dönemlerden günümüze kadar kırsal tarımsal özelliği ile ön planda olan bir bölgedir. Verimli ve büyük ovaları, bu ovalarda yapılan kültür tarımı M.Ö. 7000 yılına kadar (Yılmaz ve Kaypak, 2017, s.410) dayanmaktadır.

Malatya ili, yaklaşık olarak 12.354 km²’lik bir yüzölçümüne sahiptir. 13 ilçe ve 718 mahalleden oluşan Malatya’nın 2022 yılında nüfusu 812.582 kişidir (TÜİK, 2023). Kırsal alana dayanan tarımsal özeliği ile ön planda olan Malatya’da cumhuriyetin kuruluş döneminin ardından şeker, tütün, dokuma fabrikalarının kurulmuş olması, ekonomide tarımsal ürün ve buna bağlı sanayi üzerinden gelişimin yaşandığının göstergesidir. Günümüzde serbest piyasa ekonomisi ve özelleştirme faaliyetleri nedeni ile bu fabrikaların kapatılması ya da el değiştirmesi söz konusudur (Sezik, 2015, s.121). Ancak, sektörel göstergeler günümüzde nüfusun yaklaşık %70’inin başta kayısı üreticiliği olmak üzere tarım, hayvancılık, kamp, ormancılık ve avcılık gibi kırsal faaliyetler ile geçimini sağladığını göstermektedir (Tapan, 2023, s.188).

Tüm bu süreçler göz önünde bulundurulduğunda Malatya İli, Türkiye’de kırsal alan değişim ve dönüşüm süreçlerinin etkilerinin anlaşılmasında iyi bir gösterge olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın ikincil materyal grubunu ise Malatya İli’nde kırsal alan planlamasında söz sahibi olan kurumlarda çalışan uzmanlar ile yapılan yarı ya-

pılandırılmış görüşmeler oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleminin uzmanlar arasından belirlenmesinin ana nedeni, uzmanların planlamada düzeyler ve ölçekler arası bilgi akışı sağladığının kabulü ve kırsal alan politikalarından planlama ve yönetime kadar birçok alanda farkındalıklarının yüksek olması nedeni ile çalışmanın ana olgusu olan kırsalın marjinalite algısına ait daha derin bilginin edinileceğinin düşünülmesidir.

Yöntem

Kentsel ve kırsal alan arasında oluşturulan dışsal marjinalite algısının boyutlarını anlama amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma, kentsel ve kırsal alan planlama uzmanlarının bakış açısına dayanan nitel bir araştırmadır. Anlama çabası araştırmacıdan ziyade görüşülen uzmanların kırsal alana yönelik ifadelerinin çözümlenmesini içermektedir. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşmeler veri toplama aracı olarak benimsenmiştir. Ana olgudan uzaklaşmamak ve net bilgi akışını sağlayabilmek için amaçlı örneklem metodu (Merriam, 2018) kullanılarak uzmanlar belirlenmiştir. Bu kapsamda Malatya İli'nde kentsel ve kırsal alan planlamasında rol oynayan kurumlarda çalışan 20 uzman ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Uzman görüşmelerinin çözümlenmesinde, kod ve kategorilerin yapılandırılmasında tematik analiz yapılmıştır. Tematik analizde, durum ile ilgili iç görü oluşturabilmek için anlamlı kategorileri ortaya çıkaran kodlar üretilmektedir. Çalışmada iki tur kodlama yapılmıştır. İlk tur kodlama adımı olan açık kodlama doğrudan metinden alınan çok sayıda kod üretirken, eksenel kodlama, kodların daha net açıklanmalarına olanak sağlayan kategoriler sunmaktadır (Strauss ve Corbin, 1998, s.123). Kodlama işlemleri için nitel veri analizi programı olan MAXQDA20 kullanılmıştır. Gerçekleştirilen analizler sonucunda uzmanların kırsal alana yönelik dışsal marjinalite algıları ve bu algıya etki eden faktörler belirlenmiştir. Metin içerisinde uzmanların bireysel ifadeleri tırnak işareti içerisinde uzmanı tanımlayan kod ile birlikte ("...(U1)") verilmiştir.

Bulgular

Kentsel ve kırsal alan arasında ayırım ifadeleri belirginleşmesine rağmen bu iki alan hala birbirine bağımlı olarak görülmektedir. Görüşülen planlama uzmanlarının alışlageldiği biçimiyle kırsal algıları kente yakınlık-uzaklık, gelenekler, hizmetler, nüfus, doğa ve miras unsurları üzerinden gelişmektedir. Ancak, bu

unsurlara bağlı geliştirilen algıların çalıştıkları kurumun öz görevleri ile kesiştiği görülmektedir. Uzmanların algılarını belirleyen faktörlere (Tablo 1) bağlı olarak Malatya kırsalına yönelik dışsal marjinallik algısı coğrafi marjinallik, demografik marjinallik, ekonomik, ekolojik marjinallik, sosyo-kültürel marjinallik ve politik marjinallik olarak tanımlanmıştır.

Coğrafi marjinallik; uzaklık, benzerlik ve dönüşüm

Uzaklık derecesinin kırsallık algısında ve kırsal değerlerin dönüşümünde önemli bir unsur olduğu anlaşılmaktadır. Uzmanlar kır ve kent etkileşimini uzaklık kapsamında değerlendirirken, uzak kırsal alanı “gerçek kırsal” olarak ifade etmektedirler. Bu tanımlama ile kente yakın kırsal alanların kırsala ait değerlerinin dönüşümünü ve kent çeperindeki kırsal alanın zihinsel olarak kente dahil göstermektedir. Öte taraftan uzaklık düzeyi kırsal alanda marjinallik olgusunu normalleştirmekte ve uzmanların bilişsel sürecinde kırsala ilişkin simgelerini sabitlemektedir.

Tablo 1. MAXQDA 20, Kod- Kategori- Tema İlişkisi

TEM	KATEGORİLER	KODLAR (Frekans sıklığı)
A		
KIRSAL ALANIN MARJİNALLEŞTİRİLMESİ	Coğrafi Faktörler	<ul style="list-style-type: none"> Bağ köyleri- dağ köyleri ayrımı (14) Kentten uzak (13) Coğrafi açıdan izole (9) Kent dışı araziler (8) Ulaşımı zor alanlar (7)
	Demografik Faktörler	<ul style="list-style-type: none"> Nüfus Yoğunluğunun düşük olduğu yerler (15) Demografik yaşlanmanın görüldüğü yerler (9) Sürekli nüfusu az, ancak yazlık olarak kullanılan yerler (8) Terk edilen yerler(8)
	Ekonomik Faktörler	<ul style="list-style-type: none"> Tarımsal üretimin değersizleşmesi (18) Gelir seviyesi düşük olan insanların Yaşadığı yerler (13) Ekonomik faaliyet çeşitliliği olmayan yerler (11)
	Ekolojik Faktörler	<ul style="list-style-type: none"> Ekolojik yerler (5), Ekolojik hafızanın korunduğu yerler (3) Kentlerde yoğun olarak görülen iklim değişikliğinin etkilerinin hafifletilmesine yardımcı olacak yerler (5)
	Sosyo-kültürel Faktörler	<ul style="list-style-type: none"> Gelenek ve göreneklerine bağlılar (12) Dışa kapalı sosyal yapıya sahipler (10) Kente hizmet eden onu besleyen yerler (9) Baskıcı ve gelenekçi yapıya sahipler (8) Eğitim seviyesi düşük yerler (8) Değişim süreci uzun yerler (4)

Politik Faktörler	<ul style="list-style-type: none"> • Net bir tanımı olmayan (15) • Eğitim ve sağlık hizmetlerinden yoksun yerler (14) • Terke maruz kalan yerler (14) • Politik dışlanmaya maruz kalan yerler (8) • Teknolojinin ulaşmadığı yerler (7)
-------------------	---

Hâlihazırda uzmanların kırsal alana ilişkin tanımları bu bilişsel süreci açıklarken, literatürde kent ve kırsal coğrafi olarak farklılığını uzaklık-yakınlık kapsamında tanımlayan kentsel alan, hibrit alanlar, orta kırsal, derin kırsal (Antrop, 2004, s.84) gibi tipolojilerin de bu bilişsel süreci desteklediği bilinmektedir.

Kentsel ve kırsal alan arasında coğrafi ayrımı belirlemek için uzmanlar uzaklık kriterlerine dayalı olarak Malatya’da “dağ ve bağ köyleri” olmak üzere iki yerleşim tipi belirlemektedirler. Bağ köyleri kente yakın yerleşimleri, dağ köyleri ise kente uzak yerleşimleri karşılamaktadır. Kent çeperindeki dağın kırsal yerleşimler (bağ köyleri) kentsel yaşam ile benzerlik göstermekte ve kırsal niteliğini giderek kaybetmektedir. Uzak dağ köyleri kırsal niteliğin hala korunabildiği “gerçek kırsal” olarak ifade edilen yerleşimlerdir.

Çevresindeki bölgelerden daha fazla kaynak ve fırsata sahip olan hegemone merkez olarak kent (Harris ve Ullman, 1945, s.8), Flanagan’ın da (2010) belirttiği gibi organize işleyiş ve ilişkiler yoluyla çevresindeki bölgeleri kendine benzetmektedir. Kırsal alanları kentsel alanlara benzerliği üzerinden değerlendiren uzmanların ifadelerine göre, kent çeperinde bulunan kırsal alanların kentten mekânsal, iktisadi ve sosyal olarak etkilenmesine ve kırsal olarak tanımlanan alanların algısal olarak yer değiştirmesine neden olmaktadır.

Marmot ve Wilkinson’ın (2005), kırsal sakinlerin temel ihtiyaçlarının karşılanma olasılığının düşmesinin onları savunmasız hale getirmesine marjinal olma durumunun tetikleneceği söylemini doğrulayacak şekilde, kırsal alanların kente uzaklığı hizmet erişilebilirliğini zorlaştırdığı görülmektedir. Uzmanlar erişilebilirlik sorunlarını uzaklığın yanı sıra 6360 sayılı Yasa ile hizmetin merkezleşmesi, hizmet alanının genişletilmesi, yerleşimin dağınıklığı ve topoğrafik engellilik ile açıklamaktadırlar.

Demografik marjinallik; değer yitimi, terk etme, demografik yaşlanma

İnsanların faaliyetlerinin kentlerde yoğunlaşması kırsal alanlarda sosyal ve ekonomik hizmetlere erişimin zorlaşması kırsal alanlara olan ilginin azalmasına ve özellikle uzak kırsal alanların terk edilmesine neden olmaktadır. Uzmanlar kırsal alanı yaşlılar ile özdeşleştirmektedir. Gençlerin kırsal alanda yaşamak için geçerli gerekçelerinin kalmadığı vurgulanmaktadır. Kırsal

alandaki böyle bir sürecin özellikle tarımsal geliri sınırlarken aynı zamanda tarımsal üretim faaliyetlerinin unutulmasının da yolunu açmaktadır.

“Gençlerin dünyadan haberdar olması” ile birlikte kırsalda “yaşamaya değer bir şey bulamaması” ve “köylerin onlar için yetersiz kalması” kırsal alanlarda küreselleşmenin etkisinin hissedildiğini göstermektedir. Kayısı bahçeleri nedeniyle mevsimlik iş için köylere gelen “gençlerin son yıllarda yerini neredeyse yaşlılara bıraktığı ve yaşlıların da hizmetlere erişme sorunu nedeniyle kış mevsimini kentlerde geçirmeye (U9)” başlaması kırsal alanla kurulan bağlantının mevsimlik ekonomiye dayandığını göstermektedir. Kırsal alanla sadece ekonomik temelde ilişki kurmak bu alana özgü kültürel değerlerin ve geleneksel peyzaj izlerinin tükenmesini ya da kırsalın dönüşmesini hızlandırmaktadır.

Ekonomik marjinallik; kırsal üretimin değersizleşmesi

Uzmanlar ülkemizde hâkim geleneksel miras anlayışının “tarımsal arazinin miras yolu ile parçalanmasına yol açması (U7)” nedeniyle sınırlı üretim alanına sahip küçük üreticilerin geçinimlerini sağlama konusunda yetersiz kaldığına dikkat çekerek, kırsal gelir seviyesi düşük yerler olarak tanımlanmaktadır. Küçük üreticilerin sınırlı üretim alanında ekonomik getirisi yüksek üretim yapamaması büyük ölçekli üreticiler ile rekabeti zorlaştıran önemli faktörlerden biridir. Büyük üreticiler ile rekabetin zorlaştığı koşullarda ürün değerinin araçlar tarafından belirlenmesi üreticinin “hakkının başkaları tarafından yenmesine” ve “üreten aynı zamanda ezilen” konumuna geçmesine neden olmaktadır. Özellikle son dönemde “tarımsal girdilerin astronomik rakamlara mal olması” ve “tarımsal “desteklerin yetersizliği” gibi zorlayıcı faktörlerin etkisiyle, özellikle genç üreticiler tarımsal üretimi “para etmeyen” bir üretim biçimi olarak görmektedir. Uzmanların tüm bu ifadeleri ülkemizde kırsal ekonominin temeli olan tarım-gıda ilişkisinin neoliberal politikalar aracılığı ile serbest piyasa temelinde yapılmış olmasının özellikle küçük üreticiler üzerinde yarattığı olumsuz etkileri (Ceylan ve Somuncu, 2018, s.1145) örneklemektedir. Ayrıca tarımsal üretimi zahmetli görüp, kentte daha kolay ve garanti şekilde para kazanma isteğinin gençlerde artması durumu sosyal algıdaki değişimi ve dönüşümü ifade etmektedir. Tüm bu süreçler dâhilinde kırsal sakinler emeklerinin karşılığını alabilecekleri, “daha az zahmetli” ve “farklı iş sahaları” aramak için kırsalı terk etmektedirler. Kırsal alanla kurulan yer bağının ekonomi temelli olması ve bu alanların ekonomik getirisinin

iyileştirilmemesi ya da yeni faaliyet alanlarının bulunmaması sebebiyle kırsalın terk edilmesi, kırsal değerler ve deneyimlere aidiyet ve sahip çıkma eylemlerinin çözünmesine neden olmaktadır.

Ekolojik marjinallik; kırsal ekolojinin parçalanması, kırsal alanın kente göre yeniden işlevlendirilmesi

Kırsal, ekolojik bir paradigma (Antrop, 2004, s.84) olarak kabul edilmekte ve özellikle derin kırsal alanlar yüksek düzeyde doğal ve ekolojik alanlar (Antrop, 2004, s.84) olarak tanımlanmaktadır. Kırsal alanların doğa ve ekoloji ile ilişkisi planlama uzmanları için hala geçerliliğini korumaktadır. Uzmanlar kırsal kavramını doğal alanlar ile eş görmekte ve kırsalı “kültüre edilmiş ya-pay alanların olmadığı daha ekolojik yerler (U1)” olarak tanımlamaktadır. Kırsal alanın ekoloji ve doğa ile etkileşiminin anlaşılması için saha çalışmalarının önemine dikkat çekilerek ancak saha çalışmalarından sonra “kültürün doğa ile nasıl örtüşebildiğini (U2)” anlayabildiklerinin altı çizilmektedir. “Kırsal değerli kılan şeyin ekolojisinin korunması” olduğu belirtilirken, ekolojik yapısının korunmuşluğunun yararları insan sağlığı ile ilişkilendirilmektedir. Kırsal alan kentlerin insan sağlığı üzerinde oluşturduğu tehditlerin iyileştirilebileceği bir alan olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle “günümüzde görece varlıklı insanlar, kente yakın kırsal alanlarda yaşama eğilimi (U3)” göstermektedir. Ancak kırsal alanların insan sağlığına olumlu katkısından herkesin yararlanmasını öngören ekolojik altyapı fikrinin planlama uzmanları tarafından örtük de olsa dile getirildiği tespit edilmiştir. “Yüksek katlı binalar yapılmaya başlandığından beri (U1)” kent iklimlendirmesinde sorunlar gözlemlendiği belirtilerek, yaşamak için elverişli iklim koşulları olan kırsalın iklim değişikliğinin etkilerini karşılamada korunmasının önemli olduğundan hareketle “kırsalda bulunan doğal-korunan alanların iklim koridorları olarak değerlendirilmesi (U1)” kentteki iklim dirençli planlamanın temelini oluşturmaktadır.

Kırsal alanların doğa ile ilişkiselliğinin ve ekolojik yapısının korunmasının farklı ölçeklerde önemi insan sağlığı merkeze alınarak açıklanmaktadır. Bu açıklamalar kentsel alanın içerdiği fonksiyonlar nedeniyle insan sağlığı üzerinde tehditlerinin bir nevi olağan karşılandığını göstermektedir.

Farklı alanlarda uzmanlığa sahip olan planlılar kırsal alanlarda biyolojik çeşitlilik ve yaban hayatı, nadir türler ve endemizm, gıda üretimi, korunan alanlar ve ekolojik bilgi edinme olanaklarını vurgularken ekolojik bilginin çağımızın en büyük problemlerinden biri olan iklim değişikliği ile mücadelede yol gösterici olacağını düşünmektedirler. Örneğin; “İklimde uygun yaşamak

için kırsaldan öğreneceğimiz çok şey var (U4)” öngörüsü, iklimin bölgede önemli bir unsur olduğunu açıkça göstermektedir. Bu nedenle, Malatya’da iklim ve coğrafi özelliklerin geleneksel peyzajdaki mimari pratikleri biçimlendirmesi nedeniyle sürdürülebilir yerleşimler için ekolojik bilginin farkındalığına özellikle dikkat çekilmektedir. Ayrıca kırsal alanda yaşayan insanların doğa ile kurmuş olduğu bağlantılılık örüntüsü ile “kentsel fonksiyonların bu alanlara henüz sirayet etmemiş olmasının(U19)” kırsalın ekolojisinin korunmasında önemli unsurlar olduğu vurgulanmaktadır. Kırsal alanın ekolojik yapısının korunmasının kırsalda yaşayanlar (insan ve insan olmayan türler) üzerinden değil de kentte yaşayanların gereksinimlerine göre değerlendirilmesi kırsalın ekoloji ve insan sağlığı üzerinden ne kadar hızlı araçsallaşabileceğini göstermektedir. Aslında, uzmanların açıklamaları değerlendirildiğinde, ekolojik olarak marjinal olan alanlar kentsel alanlardır. Ancak kentsel alanların bu marjinalliği doğallaştırılmakta ve kırsal alana kentsel alanı iyileştirme öz görevi yüklenmektedir. Ekolojinin doğal ve kültürel unsurların etkileşiminden oluşan bir ortaklık ilişkisi (kırsal peyzaj) olarak tanımlanmasına rağmen, uzmanların ekolojiyi çoğunlukla doğa ekseninde gördüğü ve kentte olmayan ama kırsal aracılığıyla kente gelebilmesi mümkün olan bir doğa olarak tanımladığı tespit edilmiştir. Leimgruber’in (1994) uyarısını takiben doğa, insanın hayatta kalması için merkezi hale gelmekte ve kültürel doku ihmal edilmese de marjinal hale gelebilmektedir. Sosyal ve kültürel ilişkileri kent ile kıyaslanarak istenmeyen ancak doğası ve dolayısıyla kaynakları istenen kırsal alanların ekolojisi hem fiziksel hem de zihinsel olarak parçalanma riski ile karşı karşıya kalmıştır.

Sosyo-Kültürel marjinallik; kentsel değerlerin aşkınlaştırılması, damgalanma

Uzmanlara göre kırsal alanın sosyo-kültürel yapısı “ait olduğu coğrafya ve içinde yaşayan topluluğun ortak koşullarına dayalı insani ilişkilerin birlikteliği ile üretilen kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılacak korunmasının ürünüdür (U4)”. Bu kültürel üretim ve aktarımın devamlılığında coğrafi açıdan izole olma ve “dışa kapalı yapı” etkilidir. Ferdinand Tönnies’in (2020) ünlü cemaat ve cemiyet ayrımında da etkili olan bu yapı kırsal ile kentsel arasındaki sosyo-kültürel yapı farkını belirleyen önemli faktördür.

Sosyal açıdan heterojen yapıya sahip olan kentlerde kültürel yapı örgütlenmesi karmaşık bir etkileşimin belirlediği yeni ve farklı kültürel değerler sistemi oluşturmaktadır (Yahyagil, 1998, s.106). Kentte oluşturulan yeni değer-

ler sistemini uzmanlar “geleneksel değerlerden uzak” görürken, kırdaki üretilen değerler sistemini ise cemaat tipi toplum yapısının kuşaktan kuşağa aktararak “organik yolla devam ettirilen” bu nedenle geleneksel ile bağlılığı ve aidiyet duygusunu güçlendiren bir yapı olarak görmektedirler. Bu nedenle kırsala ait değerler sistemini “kültürün özü” olarak tanımlamakta ve bu değerler sistemini “miras” olarak nitelendirmektedirler. Bu miras değerlerinin korunmasını kırsal kimliğinin sürdürülebilirliği açısından “önemli” kabul etmektedirler.

Uzmanların tanımladığı değer sistemlerindeki farklılık Louis Wirth'in (2000) kentsel ve kırsal arasında tanımladığı kültürel sınır kavramı ile örtüşmektedir. Kültürel sınır kavramı kültürel farklılıkların tarzını ve değişimlerini kapsayan bir tanımlamadır. İnsanların kentsel değerleri fark etmesi, onunla bağ kurması, içselleştirmesi ve bu değerler ile yaşamaya başlaması ile (Levent, 2020, s.5) kentsel değerlerin, kültürel değerlerin öznesi haline gelmesi durumu bu sınırı belirginleştirmiştir. Boran'ın (1992) da belirttiği üzere kültürel evrim ve adaptasyonun hızla gerçekleşmesi durumu da kentlilik kültürünün kırsal teşekkülünü ve kırsal kent egemenliğine girişini hızlandırmıştır. Kentsel değerlerin aşkınlaştırılması olarak tanımlayabileceğimiz bu durum, Fulkerson ve Thomas'ın (2014) ifadesiyle kentsel değerlerin toplum tarafından benimsendiği ve normal kabul edildiği varsayımıyla kırsal insanların ve yerlerin marjinal (öteki) olarak konumlandırılmasına neden olmaktadır.

Uzmanlar bu noktada kırsal alanın sosyal marjinalliğini hem içsel hem de dışsal faktörlere dayandırmaktadırlar.

“Kırsala başka yaşamların mümkün olduğuna dair şiddetli ve yoğun uyarıcılar aracılığıyla bir takım dayatmaların (U6)” kırsal sakinler üzerinde “konfor düzeyi yüksek insan yaşamlarıyla, kendi yaşamları arasında zihinlerinde yaptığı kıyastan kaynaklı sorunlar” yarattığını, bu sorunların yansımaları olarak “ben de şehirli olayım, köylü zihniyetimden bir kurtulayım (U5)”, “modernleşen konfor koşullarına uygun evlerde yaşayayım (U6)”, “kentteki sosyal fonksiyonlardan yararlanayım (U7)”, “özgür olayım (U18)” gibi düşünceler ile kırsalı terk etmelerine neden olmaktadır. Uzmanların bu ifadeleri kırsal sakinlerin içsel algısal marjinalleşmeye uğradıklarının göstergesidir. Kente göç eden gençlerin “bir kasa domatesten elde edeceği karı orada kırk küsur derecede, yüzde seksen nemde fabrika ortamında iplikte çalışarak kazanmayı” tercih etmelerini ekonomik kazancın değil, bu algıyı kırmaya yönelik bir motivasyonu olarak görmektedirler.

Marjinalliğin dışsal algısı ise eğitim ve sağlık hizmetlerinin merkezileşmesi, altyapı eksiklikleri, kırsal alanda sosyal donatı yetersizliği, değersizleşen tarımsal üretiminin giderleri karşılayamaması gibi nedenlerden dolayı kentsel yaşama özgü “beklentilerin kırsalda karşılanmaması” durumunun kentte yaşayan insanların kırsala bakış açısını etkileyerek onları “kırsaldan uzaklaştırması” ile ilgilidir. Bu uzaklaşma hali zamanla derinleşerek kırsalın “moderniteden uzak”, “geri kalmış”, “teknolojiden uzak”, “baskıcı-gelenekçi” ve “köylü” gibi tanımlamalarla sembolize edilmesine ya da damgalanmasına aracı olmaktadır. Uzmanların ifadelerinden bu sembolize edilme durumunun kimi zaman algısal bir çelişki yarattığı görülmektedir. Örneğin; kırsal sakinlerin dışı kapalı ve geleneği sürdüren yapısının kültürel süreklilik bağlamında korunması gerekliliğine vurgu yapan uzmanların aynı zamanda bu durumu “eski kuşağın baskıcı ve gelenekçi tavrı” olarak görmesi ve “göçe zorlayan sebeplerden biri (U7)” olarak ifade edilmesi açık bir çelişkidir.

Meslek alanında yüceltilen kırsal değerlerin uygulamada farklı yorumlanması, planlamada kırsal değerlerin ötelendiğinin göstergesidir. Bu dışsal algı ile marjinalleştirilen kırsal alanlar, kentsel normatif idealler topluluğun şekillendirdiği durumları müzakere etmek zorunda kalan ve sürekli kente benzeme arzusu ile yeniden üretilen mekân haline gelmektedir.

Politik marjinallik; tanımsızlık, gözden düşmek, eşitsizlik

Bir alanın nasıl algılandığı onun fiziksel olarak nasıl şekilleneceği ve nasıl yönetileceğine kadar birçok alana etki eder. Kırsal alanın ifade ettiği ile ilgili tartışmalar yalnızca ülkemizde değil küresel boyutta tartışılan ve nesnel veya açık bir tanımını oluşturulması zor bir konu olarak görülmektedir (Özlü, De-deoğlu Özkan ve Beyazlı, 2021, s.32). Bunun ana nedenlerinden biri kırsal alan tanımına ihtiyaç duyan politikacıların, bölgesel/yerel kuruluşların ya da farklı uzmanlık alanına sahip disiplinlerin kendine özgü tanımlama ve sınıflama çabalarıdır (Öğdül, 2010, s.1521; Bishop ve Phillips, 2004, s.14; Ceylan ve Somuncu, 2018, s.1146). Diğer bir nedeni de literatürde tespit edilen kırsal alana ait ekonomik, sosyal, kültürel ölçütlerin yere göre farklılık göstermesidir. Dolayısıyla, her ülke kendi koşullarına uygun olarak kırsal alan tanımlaması yapmaktadır (Keleş ve Mengi, 2022, s.28). Ülkemizde Köy Kanunu’nun (1923) yapmış olduğu tanımlama ile başlayan süreç, 1961-2011 yılları arasındaki Planlı Dönem’de Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından hazırlanan kalkınma planları ve kalkınma stratejileri kapsamında devam etmiştir. Diğer taraftan kamu yönetimi sistemine ait reformlar ile belediye yasaları (5216, 6360 vb.) çerçevesinde tanımlamalar yapılırken, çeşitli kurumlar da kendi öz

görevleri çerçevesinde tanımlar geliştirmeye devam etmiştir (Kayıkçı, 2009, s.20). “Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi II (UKKS) 2014 – 2020” de Türkiye’de farklı kamu kurumlarınca değişik kırsal alan tanımlarının kullanıldığı, bu tanımlardan bazılarının örtüştüğü bazılarının ise farklılık gösterdiğine ve 6360 Sayılı Yasa ile değişen yönetsel yapı, tarımsal mevzuatlardaki değişim, mekânsal planlama mevzuatı ve değişen kırsal kalkınma dinamikleri çerçevesinde yeniden ele alınması gerekliliğine değinilmiştir (Keleş ve Mengi, 2022, s.27). Ancak, daha sonra yayımlanan Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi III (2021-2023) dâhilinde yine net bir kırsal alan tanımı ortaya konmamıştır. Görüldüğü üzere, ülkemizde yasal çerçevede üzerinde uzlaşılan bir kırsal alan tanımı yapılamamıştır (Çopuroğlu, 2017, s.29). Uzmanların “Türkiye’de kırsalın net bir sınırı ve tanımı yok. Her kurumun farklı kırsal tanımlaması var (U8)” ve “Kırsal alanın tanımlanması ülke genelinde sıkıntılı bir konu 50 ilimiz şehir, 31 ilimiz büyük şehir, 50 ilde köy denilen kırsal birimler ve bunlarla ilgilenen Özel İdare diye bir kurum var, 31 ilde yok. Nerede kaldı devlet bütünlüğü nerede kaldı kırsal (U7)” gibi ifadeleri bu tanımsızlık durumunu somutlaştırmakta ve güncelliğini koruduğunu göstermektedir. Uzmanlardan birinin “Yerleşik alan planlamasıyla ilgili bir yönetmelik çıkardılar. Tam olarak tanımlayamadıkları için iki yönetmelik geldi. İkincisinde kırsal alanların belirlenmesiyle ilgili bir yönetmelik daha çıkarıp mesafe, alan tanımlaması ve bulunması gereken fonksiyonları eklediler ve bence arkası da gelecek. Yani tanımlanan yönetmeliğe göre mesela mezzarlar kırsal alan değil. Mezzarlar kırsal alan değil mi? (U9)” ifadesi ise tanımsal belirsizliğin kırsal alanın algılanmasından, fiziksel olarak nasıl şekilleneceği ve nasıl yönetileceğine kadar birçok alana etki ettiği görüşünü doğrulamaktadır.

Kırsal alanın tanımlanmasındaki belirsizlik hali, uzmanların ifadelerinden anlaşıldığı üzere onları kırsal alanı kent üzerinden tanımlamaya itmektedir. Belirsiz olanın tanımlanmasında bilinen ile olan zıtlık ilişkisinin devreye girmesi durumu dünya üzerinde var olan düzenini sağlayan diyalektik yasasının (Odabaş, 2019, s.iv) yansımaları olarak kabul edilebilir. Kırsal alanın kentin zıttı olarak tanımlanması durumu, politikacıların onların ihtiyaçlarını görmezden gelmesi ya da dikkatlerinin çoğunu merkezin ihtiyaçlarına odaklanmasına neden olduğu durumlarda politik marjinalleşmenin ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Uzmanların kırsal alanın terk edilmesine yönelik tanımlamış olduğu (ekonomik, sosyal vb.) birçok parametreye ek olarak “Aslında biz uzun zamandan beri izlenen politikalardan dolayı köylüyü köyde tutamıyoruz (U5)”

ifadesi kırsal alan politikalarının kırsal sakinlerinin ihtiyaçlarını karşılama konusunda yetersizliğine atıfta bulunarak tarım politikaları, kamu yönetimi sistemi ve güç ilişkileri bağlamında politik marjinalliği güçlendiren faktörleri değerlendirmişlerdir.

Uzmanların tamamladığı politik marjinallik faktörlerinden ilki tarım politikalarının yetersizliği, tarımsal desteklerin üretimi desteklemesi, izleme ve denetim konularındaki eksiklikler, yasal düzenlemelerin coğrafyaya ait değerler ile uyumsuzluğu gibi tarımsal üretime etki eden sorunlar ile ilgilidir. Uzmanlara göre artan tarımsal maliyetler düşünüldüğünde “devlet eliyle tarla alanı üzerinden mazot parası adı altında verilen ve kümülatif olarak hesaplandığında çok gibi görünen bu destekler, üretici nezdinde cüzi kalmaktadır (U10)”. Üreticiler bu durumda üretimden vazgeçme ya da “yeterli denetim olmadığı için başka alanlarda kullanma eğilimi göstererek üretimden uzaklaşmaktadır (U10)”. Tarımdan uzaklaşma durumunun ortadan kaldırılması için uzmanlar “merkezdeki büyük ölçekli çiftçilerden ziyade kırsaldaki küçük ölçekli çiftçilere destek verilmesi (U7)”, “destek ödemelerinin üretimi karşılayacak şekilde artırılması (U7)” ya da “desteklerin paradan farklı olarak altyapı hizmetlerine odaklanması (U13)” gibi öneriler sunmaktadırlar. Önerilerde vurguladıkları nokta, tarımsal desteklerin “destek karşılığında ürün alma (U7)” gibi üretimi teşvik edecek biçimde geliştirilmesi ve iyi kurulanmış izleme ve denetleme mekanizmasına sahip olacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekliliğidir.

Uzmanlar tarafından dile getirilen bir diğer faktör 5403, 3083 ve 7139 Sayılı Yasaların uygulanmasında yaşanan güçlüktür. Tarım arazilerinin korunması ve miras yolu ile bölünmesine engel olmak ve toprağın verimli kullanılmasını sağlamayı amaçlayan yasal düzenlemelerin ön gördüğü arazi toplulaştırma işlemini “teorik olarak doğru ama pratikte çok zor (U7, U15)” olarak görmektedirler. Bunun nedenini geleneksel mülkiyet anlayışının hâkim olduğu coğrafyalarda mirasçıların “Babadan kalan araziye kutsal gördükleri için ufak bir parça da olsa bana ait olsun” anlayışını sürdürmeleri ve arazi toplulaştırma eylemine karşı direnmeleridir. Özellikle “mirasçı başına düşen tarımsal arazi büyüklüğünün sağlanamadığı durumlarda (U7)” bu uygulamanın kırsal sakinleri daha da rahatsız ettiğini ifade etmektedirler.

Uzmanlar tarafından ifade edilen “atadan kalan arazilerin kutsal olarak görülmesi” durumu peyzaj değerinin aktif bir parçası olarak kabul edilen manevi bağlantıların varlığının göstergesidir. Stephenson (2005)’un da ifade ettiği gibi bölgede yaşamış ve çalışmış, peyzaja sahip atalara sahip olmanın peyzaj ile soy bağı kurmada etkili olduğunu ve insanların peyzajı bilme, yere

bağlılık ve aidiyet duygusunu güçlendirdiği bilinmektedir (Stephenson, 2005, s.125). Yapılan yasal düzenlemelere ait uygulamalar, Malatya gibi geleneksel mülkiyet hakkı geleneğini sürdüren coğrafyalarda atadan kalma arazi ile kurulan soy bağı duygusuna aynı zamanda peyzaj ile geliştirdikleri ekonomik ilişkilere zarar verebileceği düşünüldüğünde, tepki verilmesi olası bir durum olarak kabul edilebilir. Uzmanların ifadelerine göre mirasçılar toplulaştırma uygulamalarına karşı hem “kanunun uygulanmasını zorlaştıran hem de payları tam belirli olmaması nedeni ile tam olarak sahiplik hissi yaratmayan el birliği mülkiyetini çözüm olarak görmeleri (U7)” peyzaj ile geliştirilen ilişkilere verdiği zararın hafifletilmesine yönelik bir çaba olarak değerlendirilebilir.

Uzmanların tanımladığı bir diğer politik faktör kamu yönetimi siteminde yapılan reformlarla ilintilidir. Türk kamu yönetim sistemine getirdiği değişimlerle literatürde çokça tartışılan 6360 sayılı Yasa'nın hizmeti merkezileştirmesi ve büyükşehir belediyelerinin hizmet alanının genişletilmesiyle birlikte ortaya çıkan sorunlara değinmişlerdir. Özellikle sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçların merkezileşmesi konusunda “ilkokul çocuğunun sabah çok erken saatte kalkıp taşınabilir sistemle merkeze götürülmesi, yemeğini orada yemesi gibi durumların aileler açısından istenilen bir şey olmadığını (U13)” ve “özellikle yaşlılar ve dezavantajlı bireyler için sağlık hizmetlerinin merkezleştirilmesinin köyde kalma durumunu zorlaştırdığı (U6)” ifade edilmektedir. Bunun dışında köylerde gerçekleştirilecek olan faaliyetler için hizmet talebinin tek bir merkezi idare tarafından karşılanması durumunun birçok alanda “muhatap bulamama” ile sonuçlandığını belirtmektedirler.

Büyükşehir belediyelerinde hizmet alanının genişlemesinin “Malatya gibi yüz ölçümü büyük ve uzak köylere sahip illerde çok işletilebilir bir sistem olmadığını” ve “ne kadar kanun koyarsanız koyun bu büyüklükteki izlemesi ve denetlenmesinin çok zor” olduğunu ifade eden uzmanlardan biri bu durumu, “pazartesi başlanılan ilçe teftişlerinin ancak cuma günü bitirilebiliyor (U9)” ifadesi ile örneklemiştir. Ayrıca, “büyükşehir belediyelerinin kırsal alan planlama ve yönetimindeki deneyim eksikliği” ve “uzmanların kırsal alan fonksiyonlarını ve ihtiyaçlarını tanımadıkları” göz önünde bulundurulduğunda, kırsala “hizmet götürme konusunda eksik kaldıklarını” kabul etmektedirler. Hizmet götürme konusunda daha önceki yasal düzenlemelerin daha uygulanabilir olduğunu düşünen uzmanlar yerinde yönetiminin bu konudaki başarısını “köy hizmetleri zamanında köy odaklı çalışan ve buraları tanıyan personeller ile buralara iyi hizmet götürüyorlardı. Biz yetişemiyoruz

(U7)” şeklinde ifade etmişlerdir. Temel hizmetlerden etkin şekilde yararlanamayan kırsal sakinlerin merkezlere göç etme eğilimi artmaktadır. Uzmanların bu ifadeleri literatürde Muğla (Ünal ve Tanrıvermiş, 2018), Şanlıurfa (Karasu, 2013), Van (İzci ve Turan, 2013), Denizli (Partigöç, 2018), Konya (Tekin, 2018), Aydın (Tekçe ve Genç, 2019) gibi yüz ölçümü büyük illerde hizmet alanı genişlemesine ilişkin sorunlarının daha belirgin olduğu sonucu (Taşkan ve Görmüş, 2022, s.164) ile örtüşmektedir.

Uzmanların “gelen talep değerlendirmesinde her zaman kent merkezi ön planda oluyor. Kırsal üç gün sonra olsa da olur deniliyor. Kırsalı ikinci koluma atma gibi bakış açısı var. Sonuçta belediyeler oy odaklı çalışıyor (U7)” ve “uzak kırsalında bir mahalleye yol yapma konusunda bir idareci Malatya'nın en gözde yerinden birer daire versek çok daha ucuza mal ederiz diye düşünebiliyor (U9)” ifadeleri kırsala hizmet götürme konusunun yalnızca coğrafi nedenler ve uzaklığa dayalı olmadığı anlaşılmaktadır. Hizmet götürücüler tarafından kırsala hizmet götürmenin maliyetli oluşu, hizmet sunumunda seçimle iş başına gelen belediyelerin yüksek oy potansiyeli nedeni ile kenti öncelemesi gibi farklı çıkar ilişkilerinin de kırsal alanların hizmet alma durumunu etkilediği görülmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada, kırsal alanların marjinalleştirilme sürecinde planlıların alguları üzerinde etkili olan politikaların, sadece alanın nasıl görüldüğü değil aynı zamanda nasıl yönetileceği ve kullanılacağını da belirlediği görülmektedir. Kırsal alanların kentsel alanla benzetim üzerinden değerlendirilmesi kırsal değerlerin hızlı bir şekilde ihmaline neden olduğu açıktır. Bu ihmal hali kır-kent sürekliliği bağlamında değerlendirildiğinde kentsel değerlerin aşkınlaştırılmasına ve kırsal değerlerin aşınmasına neden olmakla birlikte kırsalın kendine özgü üretim biçimleri ile karakterize olmayan yeniden üretim sürecine dâhil olmasıyla tanımsızlığının aşılabilir bir aşamaya gelindiği görülmektedir.

Küresel, ulusal ve bölgesel sorunların yaşamsal sürdürülebilirliğe etkisinin tartışıldığı günümüzde, kırsal alana yönelik marjinal algıyı yerel planlama uzmanları üzerinden değerlendirmek planlamada düzeyler ve ölçekler arası bilgi akışını sağlamak için önemlidir. Planlama eyleminde alanı bir bütün olarak görmek esastır. Ancak planlama eyleminden sorumlu uzmanlar çeşitli nedenlerle, kırsal alanı kente benzeme ya da kentsel ihtiyaçlara hizmet

etme bağlamında nitelendirme ve uzak olana yönelik marjinal algıları hâkim siyaset ve ekonomiye göre yeniden üretme eğilimi taşımaktadırlar. Bu noktada modern toplum ve kamu yönetim sisteminde hâkim olan neoliberal politikalarının kendini kent üzerinden inşa etmesi ve modern toplum tarafından kentsel değerlerin aşkınlaştırılarak kentliliğin “ileri” olarak görülmesi hem üretim araçları hem de kültürel yapı açısından farklı özellikler taşıyan köylülük kavramının araştırma bulgularına paralel olarak sembolik anlamda “geri kalmış”, “eğitimsiz”, “düşük gelirli”, “baskıcı ve gelenekçi” nitelendirilmesine neden olmaktadır. Bu durum Özensel (2021)’in de belirttiği gibi köylülüğü modernite karşısında aşılması gereken bir şey olarak anlamlandırmaktadır.

Son yıllarda iklim değişikliği ile mücadele, gıda güvenliği ve organik beslenme, doğal yaşama dönme arzusu gibi kentsel alanda sürekli üretilerek doğallaştırılan sorunlara çözüm üretecek “ekolojik kırsal alanlar” mekânsal olarak yeniden üretim sürecine maruz kalmaktadırlar. Bu durum kırsalın “ekolojik” değerlerinin Merkez- Çevre Teorisi’ni besleyen kentsel bağlılık ilişkisi çerçevesinde sömürülmesi ve planlamada bu alanlara yönelik kayıtsızlığın daha da artması riskini beslemektedir. Buna rağmen, uzmanların kırsal alana yönelik değerlendirmelerinde geleneksel ve ekolojik bilginin küresel sorunlarla başa çıkmada (iklim değişikliği gibi) öneminin ve bu alanlardaki bilginin korunmasının gerekliliğinin açıkça ifade edilmesi küreselleşme atmosferinde planlamanın yerel bilgiden güç alma olanaklarının varlığına ve bu olanığın desteklenmesi gerekliliğine işaret etmektedir. Bu olanaklılık durumu, kırsal alanın yalnızca ekolojik değil, ilgili tüm boyutlarının değerlendirilmesi ve buna göre işlevlendirilmesi ile daha da destekleyecektir. Bu nedenle çalışmada kırsal alan politikalarındaki deneyimlerimiz ve toplumsal yapıdaki değişimlerin etkisi ile marjinalleştirilmesi, kırsal alanların içsel ve dışsal faktörlerinin tanımlanmasının kırsal alanın tümüne ilişkin etkilerin değerlendirilmesinde alternatif bir yol olarak görülmüştür. Bu alternatif yol aracılığıyla kırsal alanın yeniden ele alınması kentten kırsala ekolojik, ekonomik ve kültürel sürekliliğin doğal akışının onarılmasına, desteklenmesine ve kuvvetlendirilmesine olanak sağlayarak kırsal-kent sürekliliğinin dinamik yapısının korunacağı düşünülmektedir.

Extended Abstract

Marginalization of Rural Areas in Turkey

Gaye Taşkan⁵

ORCID: 0000-0003-4615-5924

Sevgi Görmüş⁶

ORCID: 0000-0002-4892-622X

This article evaluates the effects of political discourses and the perception of rural areas on rural area planning in Turkey on the concept of marginality. Based on the center-periphery theory, which is widely used in the literature to explain the power inequality and power unbalance between urban and rural areas that is driven by the economic, political and social centralization of cities, this study argues that policies and plans that prioritize urban development deepen the perception of rural areas as marginal. Marginality in this context overlaps with the concept of external marginality, where non-marginal actors construct this perception based on objective facts. This paper aims to provide a starting point to contribute to the improvement of planning practices for rural areas by examining the mental and practical asymmetries in the perception of rural areas through the concept of external marginality rather than trying to find solutions to the problems of rural areas. In this context, the study, which questions on which objective facts the perception of the periphery situated between rural and urban centers is built in the perception of planning experts, has applied qualitative research methods that enable the understanding and analysis of expert opinions in the process of determining the factors affecting the perception of marginality. In this context, interviews were conducted with 20 experts working in institutions that play a role in urban and rural area planning in Malatya, a province that preserves its rural character. Thematic analysis was used to analyze the expert interviews and to structure codes and categories. As a result of the analysis, geographical, demographic, economic, ecological, sociocultural and political factors affecting experts' perceptions of external marginality towards rural areas were identified. When these factors are evaluated, it is seen that the perception of marginality is constructed by the experts according to the dominant

⁵Research Assistant, Inonu University, Department of Landscape Architecture,
E-mail: gaye.taskan@inonu.edu.tr

⁶ Prof. Dr., Inonu University, Department of Landscape Architecture,
E-mail: sevgi.gormus@inonu.edu.tr

politics and economy. At this point, the construction of neoliberal policies that prevail in modern society and the public administration system over the city, the discourses of transcendentalization of urban values that prevail in the political and social dimension, the devaluation of agriculture due to the wrong agricultural policies in Turkey, and the capitalization of agriculture by removing it as a profession of small farmers are seen as causal factors that deepen the marginal perception of rural areas. The increasing inequality between rural and urban areas causes rural areas to be seen as an extension of urban areas. In addition, in recent years, the perception of rural areas as places that can generate solutions to problems such as combating climate change, food security and organic nutrition, and the desire to return to natural life, which is constantly produced and naturalized in urban areas, have caused these areas to be involved in the reproduction process in a way that is not characterized by their specific modes of production. This situation has the risk of causing the exploitation of rural areas within the framework of the urban dependency relationship that feeds the center-periphery theory and increasing the indifference of the discipline in planning towards these areas. In addition to all these evaluations, the emphasis of experts on the importance of local knowledge in rural areas in coping with global problems and the need to preserve it as a heritage points to the existence of opportunities for planning to draw strength from local knowledge in the context of globalization. The preservation of local knowledge and its active use in planning can be realized by evaluating all the causalities that reduce the rural areas to a marginal position, taking necessary measures in these matters, and ensuring rural-urban integration by re-functioning rural areas according to their local characteristics.

Kaynaklar/References

- Antrop, M. (2004). Rural-urban conflicts and opportunities. *The New Dimensions of the European Landscape*, 83-91.
- Arslan, A., ve Şengül, M. (2021). Topraktan kopan küçük köylülerin kentte tutunma çabası açısından mevsimlik tarım işçiliği Şanlıurfa örneği üzerinde bir inceleme. *Çalışma ve Toplum*, 2(69), 1233-1262. <https://doi.org/10.54752/ct.1155185>
- Bayırbağ, M. K. (2022). Tebdil-i mekân. E. Acara ve M. Penpecioglu (Der), *Tamamlanmamış kentsel devrim-günümüz Türkiye'sinde kent, kriz ve gündelik hayat içinde*, 71-93, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Bishop, K. ve Phillips, A. (2004). *Countryside planning: New approaches to management and conservation*. Earthscan.

- Ceylan, S. ve Somuncu, M. (2018). Kırsal alanların dönüşümünü kavramsal bakımdan yeniden düşünmek. *TÜCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*, ss.1141-1155.
- Çopuroğlu, M. A. (2017). Büyükşehir belediye sınırları içinde yer alan kırsal yerleşmelerin sorunları üzerine bir deneme. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 2(2), 18-32. DOI: 10.30785/mbud.345017
- Flanagan, W. G. (2010). *Urban sociology: Images and structure*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield Publishers.
- Fulkerson, G. M. ve Thomas, A. R. (2014). *Studies in urbanormativity: Rural community in urban society*. Lexington Books
- Harris, C. D. ve Ullman, E. L. (1945). The nature of cities. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 242(1), 7-17.
- Ira, V. (2019). Impact of rural restructuring on the time-space behavioural patterns in a marginal area. W. Leimgruber ve C. Chang (Der). *Rural Areas Between Regional Needs and Global Challenges. Perspectives on Geographical Marginality* içinde, vol 4. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-04393-3_2
- İzci, Y. ve Turan, Y. (2013). Türkiye'de büyükşehir belediyesi sistemi ve 6360 sayılı Yasa ile büyükşehir belediyesi sisteminde meydana gelen değişimler: Van örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 117-152.
- Jussila, H., Leimgruber, W. ve Majoral, R. (2018). *Perceptions of marginality*. Routledge. USA.
- Jussila, H., Majoral, R. ve Delgado-Cravidao, F. (2019). *Globalization and marginality in geographical space: Political, economic and social issues of development at the dawn of new millennium*. Routledge. USA.
- Karasu, M. A. (2013). 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve olası etkileri-Şanlıurfa örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1-17.
- Kayıkçı, S. (2009). *Türkiye'de kırsal alan yönetimi*. Ankara: Sosyal Araştırmalar Vakfı.
- Keleş, R. ve Mengi, A. (2022). *Türkiye'de kırsal kalkınma politikaları*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Kühn, M. (2015). Peripheralization: Theoretical concepts explaining socio-spatial inequalities. *European Planning Studies*. 23:2, 367-378. DOI: 10.1080/09654313.2013.862518
- Lefebvre, H. (2015). *Kentsel devrim*. (S. Sezer, Çev.). Sel Yayıncılık. İstanbul.
- Leimgruber, W. (1994), Marginality and marginal regions: Problems of definition. In: C. D. Chang (Der.), *Marginality and development issues in marginal regions* içinde. Proceedings of the IGU Study Group (pp. 1-18). Taipei: National Taiwan University.
- Leimgruber, W. ve Chang-yi, C. D. (2019). *Rural areas between regional needs and global challenges, perspectives on geographical marginality*. Springer.
- Levent, B. (2020). Aşkınlık ve ahlak. *Ahlak Dergisi*, 1(1), 1-9.
- Marmot, M. ve Wilkinson, R. (2005). *Social determinants of health*. OUP Oxford.

- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çeviri editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Akademik Basım Yayın Dağıtım.
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar*. (S. Özge, Çev.). Ankara: Yayın Odası.
- Odabaş, E. (2019). Zıtlık kavramının dalga oluşumlarıyla sanatsal olarak yorumlanması. (Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu), Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Ankara, 2019.
- Öğdül, H. G. (2010). Urban and rural definitions in regional context: A case study on Turkey. *European Planning Studies*, 18(9), 1519-1541.
- Özensel, E. (2021). *Kır sosyolojisi (Türkiye’de kırsal yapıların dönüşümü)* (3. bs.). Çizgi Kitabevi.
- Özlu, S., Dedeoğlu Özkan, S. ve Beyazlı, D. (2021). Kırsallığın seçilmiş sosyo-demografik değişkenler yardımıyla kümelenmesi ve zamana bağlı değişimi. *Planning*, 31(1), 31-46. DOI: 10.14744/planlama.2020.13540
- Özüğurlu, M. (2011). *Küçük köylülüğe sermaye kaparı: Türkiye’de tarım çalışmaları ve köylülük üzerine gözlemler*. Ankara: Nota Bene.
- Partigöç, N. S. (2018). Kentleşme sürecindeki aralıklı mekansal değişim ve görüntülen: Denizli kenti örneği. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*. DOI: 10.17671/gazibtd.347729
- Pelc, S. (2017). Marginality and marginalization. R. Chand, E. Nel, ve S. Pelc (Der.), *Societies, Social Inequalities and Marginalization: Marginal Regions in the 21st Century içinde* (ss. 13–28). Springer. DOI: 10.1007/978-3-319-50998-3_2.
- Schmidt, M. H. (1998): An integrated systemic approach to marginal regions: from definition to development policies. In: Jussila, Leimgruber, Majoral (Der.). *Perceptions of Marginality: theoretical issues and regional perceptions of marginality in geographical space*, s. 45–66.
- Seale, E. ve Mallinson, C. (2018). *Rural voices: Language, identity, and social change across place*. Lexington Books.
- Sezik, M. (2015). *6360 Sayılı Kanun’a göre büyükşehirlerde bütünleşme sürecinin etkileri: Malatya örneği*. (Doktora tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı. Malatya.
- Stephenson, J. (2005). *Values in space and time: A framework for understanding and linking multiple cultural values in landscapes*. (Thesis, Doctor of Philosophy). University of Otago. Retrieved from <http://hdl.handle.net/10523/123>
- Strauss, A., ve Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications Ltd.
- Tapan, İ. (2023). Malatya ilindeki coğrafi işaretli ürünlerin değerlendirilmesi. *Fikriyat*, 3(1), 41-64.
- Taşkan, G. ve Görmüş, S. (2022). 6360 sayılı büyükşehir belediyesi yasasının kırsal alan üzerindeki etkilerinin okunması, *TUCAUM 2022*, Ankara.
- Tekçe, Y. ve Genç, F. N. (2019). 6360 sayılı kanunun tüzel yetenekleri kaldırılan köylere/yeni mahallelere etkisi: Aydın örneği. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 20(44), 1–16.

- Tekin, Ö. F. (2018). Türkiye’de büyükşehir yönetimi ve 6360 sayılı Yasa’nın getirdiği değişim: Konya örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (55), 84-105.
- Thomas, A. R. ve Fulkerson, G. M. (2019). What makes urban life possible?: On the historical evolution of urban-rural systems. *Comparative Sociology*, 18(5-6), 595-619. <https://doi.org/10.1163/15691330-12341512>
- Tönnies, F. (2020). Cemaat ve cemiyet: saf sosyolojinin temel kavramları. (S. Zeybekoğlu, Çev.). Ötüken Yayınları. İstanbul.
- Trudeau, D. ve McMorran, C. (2011). The geographies of marginalization. V. Del Casin et al. (Der.), *A Companion to Social and Cultural Geography* içinde (ss. 437-453). Malden, MA: Blackwell.
- TÜİK (2023) Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayal%C4%B1-%C3%BCfus-Kay%C4%B1t-Sistemi-Sonu%C3%A7lar%C4%B1-2022-49685&dil=>. Son erişim tarihi: 15 Aralık 2023.
- Ünal, A. ve Tanrıvermiş, H. (2018). 6360 sayılı kanun ve zorunlu kentleşme. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 27(2), 1-45.
- Waite, I. A., Kaya, M. E. ve Turk, S. S. (2023). In pursuit of improved rural-urban governance: an investigation of multi-level stakeholder analysis. *Space and Polity*, 1-21.
- Wallerstein, I. (1974). *The modern world-system*. Academic Press.
- Wallerstein, I. (1984). *The politics of the world-economy*. Cambridge University Press.
- Wirth, L. (2000). Urbanism as a way of life. R. T. LeGates ve F. Stout (Der.). *The City Reader* içinde. Routledge.
- Woods, M. (2005). *Rural geography: processes, responses and experiences in rural restructuring*. London: Sage.
- Yahyağıl, M. Y. (1998). Kentlerin kültürün gelişmesindeki etkileri. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 0(25), 105-120.
- Yılmaz, V. ve Kaypak, Ş. (2017). “6360 sayılı Yasa ile getirilen yeniliklerin yerel halk üzerindeki etkililiğinin ölçülmesi: Malatya Büyükşehir Belediyesi örneği. *International Journal of Academic Value Studies*. Cilt:3, Sayı:15; sayfa: 405-418 (ISSN:2149-8598)

Gaye Taşkan

Lisans derecesini Karadeniz Teknik Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü’nde 2011 yılında, yüksek lisans derecesini Bartın üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında 2014 yılında tamamladı. 2019 yılından beri doktora eğitimine devam etmekte ve Danışmanı Prof. Dr. Sevgi Görüş’ün yol göstericiliğinde “Kırsal Alanların Korunmasında Değer Tabanlı Bütünleşik Peyzaj Planlama Modelinin Geliştirilmesi; Malatya Örneği” başlığını taşıyan tezini yazmaktadır. Akademik ilgi alanları arasında kırsal alanlar, kırsal peyzaj planlama, miras ve kültür, mekân ve anlam arasındaki ilişkiyi nitel araştırma yoluyla analiz etmek yer almaktadır. 2021 yılından beri İnönü Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü’nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

Res. Assist. Gaye Taşkan completed her undergraduate degree at Karadeniz Technical University, Department of Landscape Architecture in 2011 and her master's degree at Bartın University, Department of Landscape Architecture in 2014. Since 2019, she has been continuing her PhD thesis titled "Development of a Value-Based Integrated Landscape Planning Model for the Protection of Rural Areas; The Case of Malatya" under the guidance of her advisor Prof. Dr. Sevgi Görmüş. Her academic interests include rural areas, rural landscape planning, heritage and culture, analyzing the relationship between space and meaning through qualitative research. Since 2021, she has been working as a research assistant at İnönü University, Department of Landscape Architecture.

E-posta: gaye.taskan@inonu.edu.tr

Sevgi Görmüş

PMO üyesi, peyzaj mimarı, sosyal Antropoloji alanında bilim uzmanı araştırmacı ve eğitimcidir. Peyzaj planlamada ve tasarımıda ekolojik ve sosyal sistemlerin etkileşim biçimleri ile ilgili teori, yöntem ve yaklaşımları saha çalışmaları ile açıklamaya yönelik araştırmalar yapmaktadır. Çalışmaları peyzaj karakteri, kültür, kentsel planlama, kırsal pratik kodları ve ekolojik planlama ve tasarım konularında yoğunlaşmaktadır. Bu konuların araştırılmasında hem pozitif hem de sosyal bilimlerin araç ve tekniklerini hibritleşen eleştirel değerlendirme olanağını içeren yaklaşımları benimsemektedir.

Prof. Dr. Sevgi Görmüş is a Member of the UCTEA Chamber of Landscape Architects, researcher and educator in social anthropology. She has been researching to explain the theories, methods and approaches related to the interaction of ecological and social systems in landscape planning and design through field studies. Her work has focused on landscape character, culture, urban planning, rural codes of practice and ecological planning and design. In researching these topics, she applies the tools and techniques of both the positive and social sciences, including the possibility of hybridized critical evaluation.

E-posta: sevgi.gormus@inonu.edu.tr